

Звіт про роботу Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді за 2018 рік

Мережа закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку

Багато років поспіль мережа закладів позашкільної освіти Полтавської області була однією із найбільших в Україні.

У результаті процесів децентралізації в Україні, у зв'язку з недостатнім фінансуванням у деяких регіонах області протягом 2018 року відбулася реорганізація двох закладів: Новосанжарської районної станції юних натуралістів і Лохвицького міського еколого-натуралістичного центру шляхом об'єднання з будинками дитячої та юнацької творчості. Станом на 01.01.2019 року мережа закладів позашкільної освіти становить 8 установ:

- Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді – ПОЕНЦУМ (директор Бедніна В.Г.), у його складі 4 відокремлених структурних підрозділи: філії у Кобеляцькому, Полтавському, Шишацькому районах та у м.Решетилівка;
- Кременчуцький еколого-натуралістичний центр учнівської молоді – КЕНЦУМ (директор Бельська В.В.);
- Миргородський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді – МЦЕНТУМ (в.о. директора Прокопенко В.М.);
- Лубенська міська станція юних техніків і натуралістів - СЮТН (директор Лисенко С.В.);
- Карлівська районна станція юних натуралістів (директор Тютюнник Т.А.);
- Миргородська районна станція юних натуралістів (в.о. директора Станіславський В.М.);
- Пирятинська районна станція юних натуралістів (директор Левченко Ю.М.);
- Чорнухинська районна станція юних натуралістів (директор Могилевська Т.М.).

Також ПОЕНЦУМ координує роботу гуртків еколого-натуралістичного напрямку комплексних закладів позашкільної освіти та закладів загальної середньої освіти. Це 36 гуртків (793 вихованці) на базі 10 ЗПО. У закладах загальної середньої освіти у 2018 році працювало 672 гуртки еколого-натуралістичного напрямку, якими охоплено 9056 учнів.

За ініціативою обласного екоцентру у 2018 році у Решетилівській об'єднаній територіальній громаді створено філію Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (наказ Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА від 09.10.2018 № 373).

Робота організаційних форм

У 2018 році мережа творчих учнівських об'єднань еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти в СЮН/ЕНЦ області склала 325 гуртків (на 144 гуртки менше ніж у минулому навчальному році), в яких різними формами екологічної діяльності були охоплені 4825 вихованців за всіма віковими рівнями (кількість дітей зменшилась на 2093), а саме:

- початкового рівня – 135 гуртків/1925 вихованців (зменшення на 3 гуртки, 50 вихованців);
 - основного рівня – 150 гуртків/2332 вихованці (зменшення на 93 гуртки/1409 вихованців);
 - вищого рівня – 40 гуртків/568 вихованців (зменшення на 21 гурток/229 вихованців).
- Творчі учнівські об'єднання в СЮН/ЕНЦ області працювали за напрямками:
 - хіміко-біологічним – 73 гуртки/976 вихованці (зменшення в порівнянні з 2017 роком на 12 гуртків, 237 дітей);
 - екологічним – 73 гуртки 1098 вихованців (зменшення на 7 гуртків/698 дітей);

- сільськогосподарським – 50 гуртків/561 вихованець (збільшення на 7 гуртків, але зменшення на 100 дітей);
- декоративно-ужитковим – 57 гуртків/890 вихованців (зменшення на 4 гуртки/94 дитини);
- квітково-декоративним – 24 гуртка/354 вихованці (зменшення на 41 гурток/581 дитину);
- нетрадиційні нові форми – 42 гуртки/698 вихованців (зменшення на 22 гуртки/266 дітей).

Робота творчих учнівських об'єднань здійснювалася за 308 профілями.

Робота гуртків еколого-натуралістичного напрямку була організована і в закладах загальної середньої освіти. Всього в них працювало 672 гуртки, які охоплювали 9056 вихованців (зменшення на 215 гуртків/2643 вихованці).

На базі десяти комплексних закладів позашкільної освіти працювало 32 еколого-натуралістичних творчих учнівських об'єднань з охопленням 747 вихованців (зменшення на 14 гуртків/149 вихованців).

Усього у 2018 році в закладах освіти області діяло 1002 еколого-натуралістичних учнівських об'єднань, в яких додаткову освіту з природничих дисциплін отримували 14399 вихованців (зменшення на 354 гуртки/4218 вихованців).

Крім профільних гуртків, в закладах освіти діяли студії, клуби, відеоклуби, екотеатри, агітбригади, експедиційні загони, юннатівські та екологічні секції, учнівські виробничі бригади, учнівські лісництва, наукові товариства тощо.

Методична робота

Основним напрямком координаційно-методичної роботи центру є надання реальної, дієвої допомоги керівникам гуртків у процесі розвитку їхньої майстерності, розширенню професійних знань, навичок, умінь, здатності продукування нових педагогічних ідей, технологій. З метою активізації даної роботи запроваджено проведення спільних методичних рад з районними методичними об'єднаннями вчителів природничих дисциплін, семінарів, координаційних рад директорів закладів позашкільної освіти, виїзди, консультації, співпраця з науковими установами, навчальними закладами, громадськими організаціями. Протягом 2018 року було проведено: фахових семінарів -1, семінарів-практикумів - 1, методичних рад – 4, інформаційно-методичних нарад - 27, творчих звітів – 12, педагогічних виставок - 5, педагогічних практикумів – 5, спільне методичне об'єднання з педагогічними працівниками загальноосвітніх навчальних закладів м. Полтава - 1.

У 2018 році проведено: обласний семінар-практикум для директорів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку та спеціалістів органів управління освітою «Організація науково-дослідницької та практичної природоохоронної роботи з дітьми на заповідних територіях на базі Криворудської ЗОШ І-ІІІ ст. Семенівського району»; семінар-практикум для магістрантів ПНПУ імені В.Г.Короленка «Менеджмент у позашкільній освіті» та студентів природничого і психолого-педагогічного факультетів «Організація і зміст роботи ПОЕНЦУМ. Основні напрямки діяльності», майстер-клас для учасників курсів підвищення кваліфікації ПОІППО ім. М.В.Остроградського, майстер-класи для різних категорій педагогічних працівників та учнівської молоді.

Педагогічні працівники області, працюючи над підвищенням свого професійного рівня, взяли участь у роботі наступних методичних заходів: II розширеному засіданні групи «Координаційної ради з підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад Полтавської області у напрямку удосконалення мережі освітніх закладів в умовах запровадження освітньої реформи»; круглому столі «Моделі діяльності закладів позашкільної освіти в умовах впровадження освітньої реформи»; обласній секції викладачів хімії, біології та екології закладів професійно-технічної освіти; методичному об'єднанні учителів біології та хімії загальноосвітніх шкіл міста Полтави; засіданні обласного методичного об'єднання організаторів культурно-дозвілевої діяльності закладів освіти; засіданні обласного методичного об'єднання організаторів роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку в закладах позашкільної освіти; авторській

майстерні «Нейропсихологічний підхід у розвитку дошкільників та молодшого школяра, семінарі-тренінгові з лісової педагогіки ГО «Форза», екологічному тренінгу «Моніторингові дослідження стану природних вод», Всеукраїнській екологічній науково-практичній конференції «XII Пирятинські екологічні читання»; обласній серпневій конференції; V Ювілейній міжнародній науково-практичній конференції «Наукова еліта у розвитку держави»; семінарі-практикумі «Використання сучасних підходів до моделювання та організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти»; Міжнародному конгресі «Освіта і наука заради миру і розвитку суспільства».

Особлива увага приділялась такій формі роботи з кадрами як наставництво. В області працюють школи молодого педагога, семінари-практикуми, де педагогі-початківці можуть отримати методичну допомогу.

Мобільною методичною службою проводились виїзди до закладів позашкільної та загальної середньої освіти. Усього протягом 2018 року здійснено 59 виїздів.

Педагогічні працівники еколого-натуралістичних центрів та станцій юних натуралістів у містах та районах області проводять роботу щодо розвитку позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку у закладах новостворених об'єднаних територіальних громад. Спільно з опорними школами проведено ряд цікавих та змістовних заходів, тренінгів, конкурси педагогічної майстерності, обмін посадковим матеріалом тощо.

Колектив обласного еколого-натуралістичного центру презентував свою діяльність під час Дев'ятої Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2018». За представлену в конкурсі роботу з тематичних номінацій *«Упровадження інновацій у педагогічний процес для підвищення якості знань випускників»* заклад нагороджено Дипломом Національної Академії Педагогічних Наук України та Міністерства освіти і науки України і срібною медаллю, а також Дипломом за презентацію досягнень і інноваційних пошуків у реформуванні національної сфери освіти та науки. У категоріях відкритого Рейтингу якості позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників» у 2018 році у категорії «Зклади позашкільної освіти обласного підпорядкування» серед профільних позашкільних закладів колектив Центру був нагороджений Дипломом переможця Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

За результатами участі педагогічних працівників Центру у Всеукраїнському конкурсі рукописів навчальної літератури для позашкільних закладів системи освіти у 2018 році переможцями всеукраїнського етапу стали Гайдар І.С. (Навчально-методичний посібник «Моллюски») та група авторів за редакцією Смоляр Н.О. (навчально-методичний посібник «Навчально-польова біологічна практика юних дослідників природи»). Даний посібник та ще 8 навчальних програм працівників ПОЕНЦУМ отримали гриф «Рекомендовано МОН України».

У Всеукраїнському конкурсі майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів «Джерело творчості» у номінації «Методист – 2018» *переможцями обласного етапу* стали методисти закладу Чайка Т.В. та Лещенко І.В., яка *на всеукраїнському рівні посіла призове III місце*.

Педагогічний колектив ПОЕНЦУМ другий рік поспіль працює над науково-методичною проблемою: *«Формування ціннісних компетентностей у вихованців шляхом впровадження інноваційних технологій, нетрадиційних форм, методів навчання і виховання»*.

Для реалізації науково-методичної проблеми педагогічними працівниками центру проводиться апробація різних новітніх інноваційних технологій та досліджень. Результати роботи над проблемою педагоги висвітлюють у своїх науково-методичних розробках, сценаріях інтелектуально-пізнавальних та виховних заходів, статтях до науково-практичних збірників, конференцій, дописах у друковані засоби інформації, матеріалах, які надсилаються на щорічні всеукраїнські фахові конкурси педагогічної майстерності, такі як: Всеукраїнський конкурс програм, науково-методичних розробок та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти, Всеукраїнська щорічна заочна виставка видавничої продукції з еколого-натуралістичного напрямку – заочні

педагогічні читання «Позашкільна педагогіка», Всеукраїнського конкурсу «Цікава школа» тощо. У поточному навчальному році для участі у цих заходах направлено матеріали:

- науково-методичних розробок – 10;
- плани-конспекти нетрадиційних занять гуртків – 5;
- опис найоригінальнішого закладу освіти – 1;
- матеріали видавничої продукції закладу, а саме: щомісячні випуски інформаційно-методичного вісника; методичні посібники – 4; буклети – 3; Календар природоохоронних, екологічних, соціальних дат, акцій та подій; настільний календар на 2019 рік на тему «Обласна фотоолімпіада «Пізнай свій рідний край»; настінний календар на 2019 рік на тему «Табір «Еколог».

За звітний період вивчено і узагальнено досвід роботи таких закладів позашкільної освіти області: «Роль екологічних стежок в екологічному вихованні учнівської молоді» (з досвіду роботи Кобеляцької філії Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді); «Роль проектної технології як засобу формування екологічної компетентності вихованців» (з досвіду роботи Журавля М.О., завідувача Кобеляцької філії Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді); «Виховні можливості сучасного закладу позашкільної освіти» (з досвіду роботи вихователів обласного дитячо-юнацького оздоровчого табору «Еколог»); досвід роботи керівників гуртків аранжування та фітодизайну (з досвіду роботи керівників гуртків Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді). Матеріали перспективного педагогічного досвіду висвітлено на сторінках інформаційно-методичного вісника, що видається Полтавським обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді.

У 2018 році педагогічним колективом Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру видано:

I. Інформаційно-методичні вісники -7 (420 примірників).

II. Збірник інформаційних матеріалів «Календар природоохоронних, екологічних, соціальних дат, акцій та подій»

III. Збірники сценаріїв

1. Збірник сценаріїв пізнавально-розважальних заходів для літніх оздоровчих таборів «В країні дитячих розваг»

2. Збірник сценаріїв пізнавальних заходів еколого-натуралістичного напрямку «Ярмарок сценаріїв».

IV. Буклети

1. Обласна екологічна експедиція «Чиста хвиля» (200 прим.)

2. Табір «Еколог» (200 прим.)

V. Календарі

1. Настінний календар на 2019 рік «Табір «Еколог».

2. Настільний календар «Обласна фотоолімпіада «Пізнай свій рідний край».

VI. Методичні посібники

1. «Талант – то крапля здібностей і море праці».

2. «Організація екологічної стежки і навчальних екскурсій на ній».

3. «Інноваційні технології у закладі позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку».

Видавничою діяльністю займаються заклади позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку області. У 2018 році були підготовлені навчальних програм – 36, посібників – 41, інших методичних матеріалів – 61.

Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр має свій сайт. На сайті висвітлюються усі заходи, які проводяться у закладі. Усього на сайті Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру у 2018 році висвітлено 31 матеріал про діяльність закладу.

Організаційно-масова робота

В області організаційно-масова робота з учнями і вихованцями в галузі позашкільної екологічної освіти проводиться на різних рівнях: регіональному (місцевому); обласному; всеукраїнському; міжнародному.

У закладах загальної середньої та позашкільної освіти протягом року було проведено 2016 масових заходів із залученням 57163 дітей.

У закладах позашкільної освіти екологічного спрямування протягом 2018 року було проведено 727 масових заходів, в яких було задіяно 18173 вихованці.

Протягом 2018 року у Полтавському обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді було проведено 363 масових заходи, у яких взяли участь 7272 дитини.

Масові заходи були спрямовані на розвиток пізнавальних інтересів, на морально-етичне, художньо-естетичне, патріотичне та правове виховання.

Заходи виховного спрямування передбачали такі форми роботи: бесіди, диспути, вікторини, свята, екскурсії, конкурсні програми, інтелектуальні ігри, круглі столи, усні журнали.

У плануванні виховної роботи педагогічний колектив ПОЕНЦУМ приділяє велику увагу екологічному вихованню та залученню дітей до практичної природоохоронної діяльності, участі у міжнародних, всеукраїнських, обласних, міських акціях, конкурсах, масових заходах екологічного спрямування.

Делегація Полтавської області у складі 8 осіб взяла участь у фіналі Всеукраїнського конкурсу молодіжних проєктів з енергоефективності «Енергія і середовище», яка у 2018 році мала гасло «Збережемо енергію – збережемо Планету».

Учні екологічного гуртка «Лелеченьки» Калениківської загальноосвітньої школи I-III ступенів Решетилівської районної ради Полтавської області стали переможцями Конкурсу-рейтингу творчих учнівських об'єднань еколого-біологічного напрямку, який проводив Національний еколого-натуралістичний центр. Захід проходив з 6 по 9 серпня 2018 року в Гомельському районі (Білорусь) на базі державного закладу освіти «Центр туризму і краєзнавства для дітей і молоді Гомельського району». Наша команда здобула I місце в екологічному квесті «Поліські Робінзони», який включав у себе конкурсно-ігрову програму з елементами нічного орієнтування на місцевості та виконання ряду завдань про природу, історію та культуру Полісся, сформованих у вигляді логічних завдань.

З 31 січня до 2 лютого 2018 року делегація Полтавської області у складі двох вихованців гуртка «Знавці тераріумів» обласного еколого-натуралістичного центру та учня 6 класу Козельщинської загальноосвітньої школи I-III ступенів взяли участь у II етапі Всеукраїнського конкурсу юних зоологів і тваринників. За рішенням журі вихованці центру Чепіга Артем та Бойко Діана посіли I місце у секції «Тваринництво» і нагороджені дипломом Національного еколого-натуралістичного центру.

Команда юних аграріїв Полтавської області у складі трьох вихованців ПОЕНЦУМ взяла участь у II етапі Всеукраїнського зльоту учнівських виробничих бригад і трудових аграрних об'єднань. Юні аграрії представляли свої роботи під час конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт у секції «Овочівництво», виставки-презентації «Щедрість рідної землі» та відкритого творчого звіту учнівських виробничих бригад. Команда Полтавської області нагороджена дипломом III ступеня НЕНЦ як переможець II етапу Всеукраїнського зльоту учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань і грамотою за зайняте III місце у виставці-презентації «Щедрість рідної землі» та цінними подарунками.

15 березня 2018 р. у Великій актовій залі Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка ПОЕНЦУМ провів міське дитяче свято «У світі птахів». Протягом навчального року школярі підготовували пернатих друзів - птахів, розвішували годівнички, штучні гніздівлі, брали активну участь в обласному етапі всеукраїнських природоохоронно-пропагандистських акцій Українського товариства охорони птахів: «Птах року»; «Годівничка», «Великий зимовий облік птахів», «Свято зустрічі птахів». Учасниками свята стало 564 учні 37 ЗЗСО міста.

Щорічно у жовтні обласним екоцентром проводиться обласний збір юних екологів та дослідників сільського і лісового господарства «Здобутки юних». У заході взяли участь 120 школярів. Це команди із 33 різних територіальних одиниць Полтавської області.

Для учасників заходу педагогічні працівники обласного еколого-натуралістичного центру підготували пізнавально-розважальні заходи: «Україна моя від «А» до «Я», еколого-патріотичний квест, спортивну естафету «Ми – за здоровий спосіб життя!».

святкові дискотеки. Цікавою формою для дітей і дорослих виявилась робота творчої майстерні «Зробимо разом», під час якої вони виготовляли панно «Я голосую за...». Працівники Комунальної установи «Обласний молодіжний центр Полтавської обласної ради організували для учасників збору тренінгову програму. Для керівників команд було проведено конкурсно-розважальну програму «Наші учителі можуть», психологічний тренінг «Подолаймо стрес разом» та заняття з працівниками Комунальної установи «Полтавський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».

Під час обласного збору підведені підсумки чотирьох обласних та понад 30 обласних етапів всеукраїнських конкурсів, акцій, проєктів. Учнівські колективи області нагороджені дипломами Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації, грамотами ПОЕНЦУМ, а їх керівники – листами подяки Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

Робота з національно-патріотичного виховання

Враховуючи суспільно-політичну ситуацію, яка склалася в нашій країні, виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині набуває все більше актуальності.

Для учнів та вихованців педагогами ПОЕНЦУМ та мережі профільних закладів позашкільної освіти області протягом року були проведені масові заходи до знаменних патріотичних дат: Дня Соборності, пам'яті Героїв Небесної Сотні, Дня Європи, вшанування учасників наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, Дня захисника України, Дня Збройних Сил України.

Протягом року для дітей організовано зустрічі з представниками громадських організацій, Національної поліції, учасниками АТО.

Щороку з метою відновлення народних ремесел, національних традицій українського народу вихованці ЗПО області є активними учасниками та призерами Всеукраїнських конкурсів, а саме:

- Всеукраїнської дитячо-юнацької еколого-патріотичної гри «Паросток» - 7 переможців з області;
- Всеукраїнської виставки-конкурсу «Український сувенір» - 14 переможців;
- Всеукраїнських родинних конкурсів «Дідух» - 6, та «Український коровай» - 10 переможців;
- Всеукраїнського конкурсу «Новорічна композиція» - 31 переможець.

18-21 червня 2018 року в НЕНЦ відбувався Всеукраїнський фестиваль патріотичних дій. Від Полтавської області захід відвідала делегація у складі 5 вихованців філії ПОЕНЦУМ у Полтавському районі.

Вихованці закладу є активними учасниками еколого-патріотичної гри «Паросток». Заходи були проведені протягом другого тижня жовтня.

У рамках акції «16 днів проти насильства» для вихованців ПОЕНЦУМ були організовані ряд заходів, у яких взяли участь 326 вихованців.

Протягом *тижня права* педагогами закладу для 295 вихованців були проведені бесіди, квести, конкурси.

Видано ряд методичних вісників на допомогу педагогам:

- «Хай в серці кожної дитини живе любов до України»;
- «Я маленький патріот»;
- «Виховуємо патріотів»
- «Патріотичне виховання в позашкільному навчальному закладі».

Із 25 до 28 червня 2018 року в обласному дитячо-юнацькому оздоровчому таборі «Еколог» проведені заходи, присвячені *Дню Конституції України*: конкурс кліпів «Наші люди – всюди», концерт за участю артистів Полтавської обласної філармонії, конкурс малюнків «Україно, ти в моєму серці!», інтелектуально-розважальне шоу «Я люблю Україну!», екскурсію до музею українського весілля.

Останній місяць літа надзвичайно багатий різноманітними визначними датами і святами. Та найголовнішими серед них є *День Державного прапора України та День Незалежності України*. Цим заходам присвячена більшість виховних заходів у таборі: конкурс кліпів та реклами «Знай наших», музичний конкурс «Зірки естради», де діти

розкривають свої вокальні і театральні здібності та доводять зі сцени усім, що українська пісня – найкраща.

А до Дня Незалежності для таборян проведено «Веселий ярмарок в «Екологі», конкурс плакатів «Ми всі – українці», інтелектуальне шоу «Я люблю Україну», конкурс сувенірів «Національні символи України», пізнавально-розважальну програму «Хрестик-нулик по-українськи».

До Всесвітнього дня протидії торгівлі людьми:

- перегляд відео-фрагментів та соціальних роликів «Зупинимо дитяче жебракування разом!», «Зупинимо торгівлю людьми»;
- бесіди «Торгівля людьми сучасний прояв рабства», «Правда про торгівлю людьми», «Кіднепінг».

Вітні форми навчання. Організація літнього відпочинку

В області при закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2018 році працювало:

- таборів з денним перебуванням - 428, у яких відпочивало 18669 дітей;
- таборів праці і відпочинку – 33, в них 806 дітей;
- стаціонарних таборів – 1, в ньому 565 дітей.

Взагалі закладами позашкільної освіти області еколого-натуралістичного спрямування оздоровлено 1972 дитини. У тому числі 1016 дітей пільгових категорій, з них: дітей-сиріт – 3; дітей-інвалідів – 7; дітей учасників АТО – 2, з багатодітних і малозабезпечених сімей – 142; з групи ризику – 43; талановитих та обдарованих – 819.

За оздоровчий період в області проведено 127 екскурсій в природу та з метою вивчення агроценозів, походів – 34. Загалом було охоплено 3712 дітей. Юннати брали участь у різних екологічних акціях, експедиціях, конкурсах, доглядали за тваринами в куточках живої природи, працювали на навчально-дослідних земельних ділянках, вели спостереження, дослідження, заготовляли лікарську сировину.

Профільні табори

Структурним підрозділом Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру є обласний дитячо-юнацький оздоровчий табір «Еколог» у селі Міські Млини Зіньківського району. Табір має екологічну спрямованість.

Протягом 4 змін під час оздоровчої кампанії влітку 2018 року у таборі оздоровлено 565 дітей. Серед відпочиваючих були вихованці гуртків еколого-натуралістичного спрямування, переможці предметних олімпіад, юні дослідники МАН, переможці та призери всеукраїнських, обласних, районних конкурсів різного спрямування, відмінники навчання.

Діти в таборі були забезпечені 5-разовим харчуванням, мали змогу кожного дня споживати свіжі овочі, фрукти, солодощі та десерти.

Для дітей проводились екскурсії до Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, музею історії Полтавської битви, музею українського весілля, різні конкурси та пізнавальні заходи, свята, трудові десанти.

Матеріально-технічна база табору відповідає сучасним стандартам: затишні спальні та їдальня, спортзал, ігрові та спортивні майданчики, великий телевізор із супутниковою антеною, професійна апаратура для проведення дискотек, комп'ютери, кондиціонери, велосипеди, автобус для здійснення екскурсій.

Окрім відпочинку в таборі діти мали змогу займатися науково-дослідницькою діяльністю. З цією метою науковцями Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка було розроблено 2 маршрути екологічної стежки «Табірний» та «Ворсклянський», які використовуються для екскурсійної діяльності та науково-дослідницької роботи.

Табори з денним перебуванням.

При 5 еколого-натуралістичних центрах і районних станціях юннатів працювали табори з денним перебуванням, де було оздоровлено 123 дитини.

Добре організована робота таборів Кременчуцьким міським еколого-натуралістичним центром учнівської молоді, Карлівською, Пирятинською районними

станціями юних натуралістів, Лубенською міською станцією юних техніків і натуралістів та Диканським і Котелевським районними Будинками дитячої та юнацької творчості.

Виїзні форми навчання

З 26 червня до 15 липня 2018 року для 60 юних науковців Полтавської області Полтавським ОЕНЦУМ було організовано обласну науково-дослідницьку експедицію на базі геологічної пам'ятки природи «Бутова гора» у Шишацькому районі, основним завданням якої було вивчення та охорона рослинного і тваринного світу, формування у слухачів навичок наукових досліджень біологічних об'єктів у природі. Заняття під час експедиції проводили викладачі Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка, Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка. В програмі було передбачено не лише навчальну діяльність слухачів, але й оздоровчу, спортивну, культурно-масову роботу.

17 липня 2018 року було розпочато обласну екологічну експедицію «Чиста хвиля–2018» у формі байдаркового походу, яка була започаткована ПОЕНЦУМ понад двадцять років тому. Експедиція тривала протягом десяти днів. До участі в експедиції залучили найактивніших слухачів обласної очно-заочної біологічної школи та учнів-членів Полтавського територіального відділення Малої академії наук України. Науковий супровід під час експедиції здійснював учитель хімії вищої кваліфікаційної категорії Полтавської гімназії № 17 Недоруб О.Ю.

Під час експедиції проводився збір матеріалів для написання юннатами власних науково-дослідницьких робіт.

Робота з еколого-природоохоронного та біологічного напрямку

Протягом звітнього періоду в закладах освіти області були організовані та проведені обласні масові заходи та обласні етапи всеукраїнських масових заходів еколого-природоохоронного та біологічного профілю:

акції: «День юного натураліста», «Птах року», «Годівничка», «День зустрічі птахів», «Зелений паросток майбутнього», «День Довкілля»;

конкурси: «До чистих джерел», «Природа і люди», «Збережи ялинку», «Юний дослідник», «Загадкове життя домашніх улюбленців», колективів екологічної просвіти «Земля – наш спільний дім», «Зоологічна галерея», «Вчимося заповідувати», «В об'єктиві натураліста», еколого-натуралістичний похід «Біошит» тощо.

Найбільш масовим за кількістю учасників став обласний етап XI Міжнародного екологічного конкурсу за темою «Загадкове життя домашніх улюбленців», в якому взяли участь 915 учнів закладів загальної середньої освіти та вихованців закладів дошкільної та позашкільної освіти різних вікових рівнів. Роботи 90 учасників, які посіли призові місця, були направлені до НЕНЦ для подальшої участі у національному етапі.

Також масовими за кількістю учасників стали: обласні етапи акцій: «Годівничка» (74), «День зустрічі птахів» (46), «Припутень – птах року 2018» (34), «День юного натураліста» (13 учасників); конкурсів: «В об'єктиві натураліста» (67), «Зоологічна галерея» (68), «Земля – наш спільний дім» (67 команд-учасників); «До чистих джерел» (17).

Щороку вихованці закладів позашкільної освіти області демонструють високу результативність у масових заходах еколого-природоохоронного та біологічного напрямку на всеукраїнському рівні. Серед найбільш вагомих перемог юннатів області у 2018 році:

- 5 призових місць в акції «Ліси для нащадків»;
- 18 призових місць в акції «Припутень - птах року 2018»;
- 3 призових місця – в еколого-натуралістичному поході «Біошит»;
- 5 призових місць в акції «Юннатівський зеленбуд»;
- 6 призових місць у біологічному форумі учнівської та студентської молоді «Дотик природи 2018»;
- 2 призових місця у конкурсі молодого меду та турнірі «Юний бджоляр»;
- 4 призових місця в акції «Плекаємо сад»;
- 2 призових місця в конкурсі дитячого малюнка «Зоологічна галерея»;
- 6 призових місць в акції «Годівничка»;
- 17 призових місць в акції «День зустрічі птахів»;

3 призових місця у конкурсі творчих робіт «Гуманне ставлення до тварин»;
13 призових місць у конкурсі «Парки – легені міст і сіл»;
призове місце у конкурсі дослідницько-експериментальних робіт з природознавства «Юний дослідник»;

2 призових місця у природоохоронному русі «Зелена естафета»;

2 призових місця в юнацькому фестивалі «В об'єктиві натураліста».

Однією з інноваційних форм роботи еколого-природоохоронного та біологічного напрямів є екскурсії екологічними стежками. Так, на території Полтавської області налічується 193 екологічні навчальні стежки. При обласному дитячо-юнацькому оздоровчому таборі «Еколог», структурному підрозділі ПОЕНЦУМ, діє екологічна стежка «Юннатівська», яка складається із трьох маршрутів: «Табірний», «Верхньомлинський» та «Ворсклянський».

У 2018 році проводився конкурс колективів екологічної просвіти «Земля-наш спільний дім», який був присвячений проблемі раціонального природокористування в Україні. Участь у міських і районних відбіркових етапах конкурсу взяли майже 4 тис. учнів усіх вікових рівнів, а в зональному відбірковому турі - 67 команд з усіх куточків Полтавщини.

Переможцем фінального етапу конкурсу на обласному рівні стала команда «Еконація» Шишацької обласної гімназії-інтернату для обдарованих дітей (керівник Ружиленко Н.В.), яка представляла Полтавську область на Всеукраїнському етапі конкурсу, що проводився в м. Києві, і стала переможцем у номінації «Музичний драйв».

У 2018 році в рамках Всеукраїнського конкурсу «Вчимося заповідувати» учнівськими колективами області обстежено 15 територій, що можуть поповнити заповідний фонд Полтавщини.

З метою пропаганди екологічних знань у Полтавському обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді було проведено Тиждень екології (26 – 30 листопада). Протягом тижня керівниками гуртків проведені: конкурс малюнків на тему «Ми за чисте довкілля», бесіди «Світ навколо нас», конкурс на кращу поробку із вторсировини, заняття на екологічну тематику. Також гуртківці центру стали учасниками екологічного квесту, побували на екскурсіях. У заходах під час проведення Тижня екології взяли участь 632 вихованці закладу.

У Полтавській області функціонує 101 дитяче громадське об'єднання, в яких навчається 2656 вихованців, та 27 громадських екологічних приймалень.

Однією з найактивніших є Диканська районна екологічна дитяча громадська організація «Зелене серце», керівник І.С. Черкаська. Головною метою діяльності є об'єднання та координація зусиль дорослих, дітей та підлітків у вирішенні соціальних та екологічних проблем, справах охорони довкілля, екологічної просвіти та освіти для забезпечення сталого розвитку Диканського району.

В області працює 36 юнацьких секцій Товариства охорони природи. Однією з найрезультативніших є секція Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, що діє під егідою Полтавської обласної організації Українського товариства охорони природи (голова Смоляр Наталія Олексіївна).

Традиційно на базі різних областей проводяться всеукраїнські збори команд юних екологів та зоологів із змістовним практичним компонентом по вивченню біологічного та ландшафтного різноманіття природних зон України. Участь у зборах взяли команди ПОЕНЦУМ. За результатами проведених досліджень під час екологічного практикуму команда юних екологів нагороджена Грамотами НЕНЦ за I місце в номінації «Захист проектів за індивідуальними командними темами з польового практикуму», за III місце в номінації «Звіт-презентація про проведені експедиції, походи, польові практики на природоохоронних територіях своєї області» та Дипломом III ступеню в загальному заліку. Як підсумок участі в експедиційно-польовому зборі юні зоологи ПОЕНЦУМ посіли призові місця у номінаціях «Кращий ентомолог» та «Юний дослідник».

Робота в галузі сільського і лісового господарства, зоології та тваринництва

Одним з провідних напрямів діяльності закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю, багатьох закладів загальної середньої освіти є залучення дітей

та молоді до практичної діяльності в галузі аграрних наук, проведення дослідницької роботи за завданнями вчених, розвиток дослідно-експериментальної та профорієнтаційної роботи. З цією метою вихованці залучаються до роботи на навчально-дослідній земельній ділянці.

У 2018 р. за статистичними даними в області 159 ЗЗСО мали НДЗД, з них відповідали Положенню – 74. Кількість НДЗД щорічно зменшується, це пов'язано з процесом оптимізації шкіл у сільській місцевості, а також з обмеженням водопостачання влітку при високій температурі повітря, звільненням багатьох учнів від роботи на НДЗД за станом здоров'я, відсутністю малогабаритної техніки, відсутністю оплати вчителю за роботу на НДЗД тощо.

На сьогодні 6 закладів позашкільної освіти мають НДЗД (загальна площа – 1,83га), а саме: Пирятинська районна станція юних натуралістів, Кременчуцький еколого-натуралістичного центр учнівської молоді, Чорнухинська районна станція юних натуралістів, Новосанжарська районна станція юних натуралістів, Миргородський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді.

Педагоги цих закладів проводять дослідницько-експериментальну роботу з дітьми, закладають досліди з рослинами і тваринами, закріплюють, розширюють і поглиблюють знання з ботаніки, зоології, пізнають рослинні і тваринні організми, опановують методи управління їх ростом і розвитком, набувають вміння у вирощуванні рослин і тварин, долучаються до колективної праці. Протягом 2018 року було проведено 126 дослідів.

Змістовна різнопланова дослідницька робота проводилася протягом навчального року на НДЗД закладів освіти Кременчуцького, Чорнухинського, Миргородського, Полтавського, Пирятинського районів, але загальна площа ділянок в районах зменшилась.

В області працює 26 учнівських виробничих бригад (УВБ) та аграрних трудових об'єднань за різними напрямками, де задіяно 219 дітей. У закладах позашкільної освіти області працює 38 аграрних учнівських об'єднань, які відвідують 535 учнів.

Вони активно працюють в Засульській ОТГ, Диканському, Зінківському, Кобеляцькому районах. Як правило, аграрні трудові об'єднання організують свою роботу на шкільних НДЗД, у приватних підприємствах, фермерських господарствах, займаються благоустроєм територій місцевих шкіл, парків.

У ЗЗСО Полтавської області функціонує 11 теплиць і 4 парники, у ЗПО – 2 теплиці і 1 парник (Полтавський ОЕНЦУМ, Миргородський ЦЕНТУМ).

У закладах позашкільної освіти функціонує 2 кролеферми (Миргородського ЦЕНТУМ, Полтавського ОЕНЦУМ).

Птахоферми у закладах загальної середньої освіти відсутні. У закладах позашкільної освіти функціонує 1 птахоферма у ПОЕНЦУМ. Навчально-дослідна птахоферма є базою для проведення занять 8 гуртків (95 учнів) «Любителі домашніх тварин», «Юні друзі природи», «Юні птахівники», «Юні зоологи».

Полтавський ОЕНЦУМ має зоолого-тваринницьку базу, яка включає крільчатник, пташник, вольєри для утримання свійських і диких тварин. На базі утримується 17 видів тварин та птиці, кількість особин – 151. Миргородський ЦЕНТУМ також має крільчатник.

Куточки живої природи мають 255 ЗЗСО області, найбільше їх в Зінківському, Глобинському районах та м. Полтава, у ЗПО – 6. Вони є змістовною базою для проведення роботи гуртків юних зоологів, птахівників, кролівників, юних друзів природи та науково-дослідницької діяльності.

Для розвитку роботи за сільськогосподарським напрямом колектив ПОЕНЦУМ протягом багатьох років тісно співпрацює із вченими Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Полтавської державної аграрної академії.

На базі ПОЕНЦУМ багато років працюють навчальна пасіка, лабораторія квітництва та овочівництва, лабораторія зоології.

У II Всеукраїнському фестивалі молодого меду і турнірі «Юний бджоляр» команда Пирятинської районної станції юних натуралістів посіла I місце.

Дослідницькі роботи юних кролівників області були представлені для участі у щорічній Всеукраїнській трудовій акції “Кролик” і були високо оцінені кваліфікованим журі, отримавши 7 призових місць на обласному рівні і I, II і III місця на всеукраїнському рівні.

В умовах низької лісистості області актуальним і перспективним напрямом роботи профільних ЗПО є організація роботи шкільних лісництв.

У цьому році в області за загальною площею 292 га працювали 13 шкільних лісництв в Лубенському, Зіньківському, Пирятинському, Гадяцькому, Чорнухинському районах, де отримували знання з основ лісознавства і навчались сучасним технологіям вирощування лісових культур понад 292 учні.

Результати своєї роботи юні лісівники області представляли на Всеукраїнських конкурсах та акціях: “Ліси для нащадків” (3 призових місця), “Юннатівський зеленбуд” (6 призових місць), зльоті учнівських лісництв загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів (III місце на Всеукраїнському рівні).

У 2018 р. юні аграрії області досягли вагомих результатів і в інших всеукраїнських масових заходах сільськогосподарського профілю і отримали:

- III місце у Зльоті учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань;
- I, II та III місця в конкурсі «Мій рідний край, моя земля»;
- 5 призових місць – у конкурсі навчально-дослідних земельних ділянок;
- 11 призових місць – у трудовій акції школярів та учнівської молоді “Дослідницький марафон”;
- 1 призове місце у конкурсі «Селекціонер-генетик».

Робота з квітництва, благоустрою та озеленення

Невід'ємною частиною навчально-виховної та дослідницької роботи з юннатами є навчально-дослідницька робота в закритому ґрунті. Вона дає змогу вести на високому науково-методичному рівні дослідження, практичні роботи за навчальними програмами з ботаніки, загальної біології та програмами профільних гуртків юннатів.

У закладах загальної середньої освіти області функціонує 11 теплиць і 4 парники, у закладах позашкільної освіти – 2 теплиці і 1 парник (Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, Миргородський міський центр еколого-натуралістичної творчості).

Робота в закритому ґрунті проводиться у закладах освіти Новосанжарського, Пирятинського, Зіньківського, Кобеляцького, Глобинського, Чугівського районів, Шишацької ОТГ, м. Кременчука, Миргорода та Нових Санжар, Полтавському ОЕНЦУМ.

Лабораторія квітництва та овочівництва (теплиця) ПОЕНЦУМ відповідає «Положенню про культивацийні споруди захищеного ґрунту загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів». На базі лабораторії квітництва і овочівництва протягом 2018 року працювало 13 гуртків (155 дітей), закладено 23 дослідження.

Керівники гуртків разом зі своїми вихованцями беруть участь у всеукраїнських конкурсах, акціях: «Юний дослідник», «Дослідницький марафон», «Мій рідний край, моя земля», «Галерея кімнатних рослин».

Діяльність навчальних теплиць області була презентована на Всеукраїнському конкурсі «Дивовижна теплиця».

У квітні-травні колективи закладів освіти Полтавської області беруть участь у Всеукраїнській акції «За чисте довкілля» та у Дні благоустрою. Так, у 2018 році учнівськими та студентськими колективами під час Дня благоустрою було висаджено 41230 дерев, 14479 кущів, упорядковано 124,258 кв. м газонів та квітників, ліквідовано 269 стихійних сміттєзвалищ.

Робота закладів освіти області в галузі квітництва, ландшафтного дизайну та озеленення протягом року також презентувалася в профільних масових заходах на всеукраїнському рівні. Так, команда вихованців Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді посіла III місце у Всеукраїнському конкурсі з флористики та фітодизайну «100 славних років Позашкільно».

У Всеукраїнському конкурсі з квітникарства та ландшафтного дизайну «Квітуча Україна» команда юннатів ПОЕНЦУМ нагороджена дипломом НЕНЦ за зайняте II місце (проект «Дерево життя»).

Юні квітникарі області також посіли 13 призових місць у конкурсі «Парки – легені міст і сіл».

Робота з обдарованою учнівською молоддю

Пріоритетним напрямком діяльності закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного спрямування є формування творчої особистості з високим рівнем інтелектуального розвитку, здатної до створення та засвоєння інновацій у будь-якій галузі.

Важливим напрямом діяльності Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді є робота з обдарованими та здібними дітьми.

Саме для вирішення цього завдання в листопаді 2000 року було створено очно-заочну біологічну школу (ОЗБШ).

Школа має у своєму складі групи з двохрічною заочною формою навчання та працює за двома секціями: хімії та біології.

На I курс очно-заочної біологічної школи зараховуються учні 9-10 класів закладів загальної середньої освіти, члени МАН та НТУ на основі рекомендацій начальників органів управління освітою за результатами написання тестових контрольних робіт.

У 2018 році до ОЗБШ було зараховано 54 вихованці із м. Полтави та 4 районів області. 91 учень отримав документ про позашкільну освіту після закінчення II курсу очно-заочної біологічної школи.

У роботі ОЗБШ є чимало форм роботи з вихованцями: розроблення та реалізація індивідуальних, парних та групових проектів, що поєднують теорію та практику, музейна педагогіка, залучення дітей до роботи в природі та природоохоронної діяльності, експериментально-дослідницька діяльність, проведення літньої обласної науково-дослідницької експедиції та зимової предметної школи.

Обласна науково-дослідницька експедиція проводилась у формі наметового табору з 26 червня по 15 липня 2018 року на території геологічної пам'ятки природи «Бутова гора».

У межах роботи табору 60 вихованців Центру, учасників предметних олімпіад та Малої академії наук України відпрацьовували завдання із зоології («Систематика безхребетних тварин», «Орнітологія»), ботаніки («Морфологія», «Систематика рослин з основами екології») та хімії (неорганічної та аналітичної).

Навчальна діяльність експедиції складалась із двох частин: колективна (лекції, екскурсії, консультації) та групова (самостійна робота слухачів над певною темою).

Робота табору поєднувала навчально-виховну мету з оздоровленням на екологічно чистих природоохоронних територіях.

На базі обласного дитячо-юнацького оздоровчого табору «Еколог» з 03 до 20 січня 2018 р. реалізовувався науково-оздоровчий проект «Обласна зимова наукова предметна школа» – зимова сесія очно-заочної біологічної школи.

Учасниками Школи були представники з 4 міст, 12 районів та 5 ОТГ області. Зміст роботи предметної школи спрямований на поєднання навчання з оздоровчими заходами, національно-патріотичним вихованням, виховною, науково-дослідницькою роботою, музейною педагогікою, зустрічами з учасниками АТО, молодіжними організаціями тощо.

У 2018 році 12 слухачів ОЗБШ стали учасниками обласної екологічної експедиції «Чиста хвиля», яка започаткована ПОЕНЦУМ в 1995 році та проходить за підтримки обласного фонду навколишнього природного середовища. Експедиція організовується у формі байдаркового походу.

Центр вирішив піти шляхом обстеження чотирьох рік області: Сули, Псла, Ворскли та Орелі. Адже кожна з цих рік є частиною великої річкової системи і тому від екологічного стану залежить якість води у головній артерії України – Дніпрі.

Під час екологічної експедиції проводяться орнітологічні, гідрологічні, ентомологічні, гідробіологічні, ботанічні дослідження. Наукові дослідження юннатів поєднуються з цікавим відпочинком (посвята в екологи, купання у річці, свято Нептуна).

Усі учасники експедиції отримали свідоцтва юного природоохоронця та свідоцтва учасника обласної екологічної експедиції «Чиста хвиля».

З 2003 року працює обласний дитячо-юнацький оздоровчий табір "Еколог" для талановитих та обдарованих дітей - структурний підрозділ обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

На відпочинок приїздять переможці та призери районних, обласних, всеукраїнських конкурсів, акцій, предметних олімпіад, відмінники навчання, дослідники Малої академії наук (протягом 4-х оздоровчих змін – понад 500 обдарованих дітей щоліта).

Вихованцями наукового товариства учнів за 2017-2018 навчальний рік було написано 13 науково-дослідницьких робіт. Всі роботи направлено на обласний етап конкурсу-захисту учнів-членів Полтавського територіального відділення МАН. 7 з них отримали призові місця (III місце).

Серед досягнень обдарованої молоді області за 2018 рік:

18 призових місць у Всеукраїнському чемпіонаті з інформаційних технологій «Екософт» (I-1, III – 17), 6 (II – 3, III – 3) – у Всеукраїнському біологічному форумі «Дотик природи», I місце у конкурсі “Intel-Еко-Україна” – національному етапі Міжнародного конкурсу науково-технічної творчості школярів “Intel ISEF”.

Вперше у травні поточного року у місті Луцьк проходив Всеукраїнський молодіжний хакатон “X REALITY HACK 2018”. На заході були представлені дитячі екологічні роботи від 35 учасників з 16 областей України. Учасниця з Полтавської області посіла II місце.